

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจส่งออกของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเทคโนโลยีการผลิต การออกแบบ การตลาด ตลอดจนกลยุทธ์ในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้สินค้าและบริการของประเทศไทยมีความพร้อมและสามารถแข่งขันได้ในตลาดต่างประเทศ จากภาวะชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกในปี 2544 การส่งออกของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การกระจายตลาดส่งออก (Market Diversification) ให้กว้างขึ้น เพื่อป้องกันความเสี่ยงอันเกิดจากการพึ่งพาการส่งออกไปยังตลาดหลักมากเกินไปโดยอาศัยความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศใกล้เคียง เช่น จีน อินเดีย ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สามารถส่งออกสินค้าได้เป็นจำนวนมาก (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2545: 2) และได้มีการดำเนินมาตรการอย่างต่อเนื่องในปี 2545 โดยมีการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยเดินทางไปขยายส่วนแบ่งตลาดใหม่ ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าเพิ่มขึ้น ตลอดจนการจัดงาน Thailand Exhibition เพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าและสร้างภาพลักษณ์สินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพ (กระทรวงพาณิชย์, 2546: ออนไลน์)

จังหวัดในภาคเหนือเป็นฐานเศรษฐกิจและแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ในด้านการส่งสินค้าออกขายระหว่างประเทศนั้น ภาคเหนือมีสินค้าส่งออกเพียงไม่กี่ชนิด ที่สำคัญได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตการเกษตร ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เซรามิกส์ ผลิตภัณฑ์จากโลหะ และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ แต่เขตพื้นที่ภาคเหนือมีเขตพื้นที่ติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านในปริมาณการค้าค่อนข้างมาก มูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งการส่งออกและการนำเข้า ในปี 2545 มีมูลค่าการค้ารวมประมาณ 562.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเป็นมูลค่าการส่งออก 343.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 14.7 ซึ่งเป็นการส่งออกสินค้าจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจำนวน 261.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.2 และการส่งออกผ่านชายแดนเพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 95.4 (ดูตาราง 1) (ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ, 2545: 4-48)

ตาราง 1.1 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของภาคเหนือในไตรมาสแรกของปี 2544 และ 2545

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ.

รายการ	ไตรมาส 1/2544	ไตรมาส 1/2545	อัตราเพิ่ม (%)
มูลค่าการค้ารวม	600	562.4	-6.3
มูลค่าการส่งออก	299.8	343.8	14.7
- ผ่านท่าอากาศยาน	272.7	290.8	6.6
- นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ	241.4	261.2	8.2
- การค้าชายแดน	27.1	53.0	95.4
มูลค่าการนำเข้า	300.2	218.6	-27.2
- ผ่านท่าอากาศยาน	283.7	205.6	-27.5
- นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ	281.4	202.4	-28.1
- การค้าชายแดน	16.5	13.0	-21.4
ดุลการค้า	-0.4	125.2	-

ที่มา: ศูนย์พัฒนาภาคเหนือ (2545)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าพื้นที่ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการค้าชายในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นการประกอบธุรกิจส่งออกจึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น จากการใช้บริการธุรกรรมด้านการเงินของศูนย์ธุรกิจต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นศูนย์ให้การสนับสนุนการให้บริการด้านธุรกรรมส่งออกและนำเข้าแก่สาขาธนาคารทั้งหมด 25 สาขาทั่วภาคเหนือ พบว่าในปี 2545 มีลูกค้าที่มาใช้บริการธุรกรรมส่งออกจากสาขาธนาคารรวมจำนวนทั้งสิ้น 31 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.17 จากปี 2544 ที่มีลูกค้ามาใช้บริการ 24 ราย ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ประกอบธุรกิจส่งออกที่เป็นลูกค้า ส่วนใหญ่มีการส่งออกสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตการเกษตร สิ่งทอ ไม้แกะสลัก เครื่องโลหะเงิน และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ประกอบการส่งออกที่มาใช้บริการจะประกอบกิจการในรูปแบบของบริษัท จำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยสินค้าที่ส่งออกจะเป็นการส่งออกไปยังตลาดหลักที่เป็นลูกค้าเดิมของแต่ละบริษัท แต่หลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกโดยใช้กลยุทธ์กระจายตลาดส่งออกนั้น ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกได้มีการขยายตลาดส่งออกได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการส่งออกบางรายยังประสบปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการผลิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานการนำเข้าของต่างประเทศ สินค้าแปรรูปผลผลิต

ทางการเกษตรบางอย่างมีสารเคมีตกค้าง ซึ่งเป็นข้อห้ามการนำเข้าของต่างประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันจากการดำเนินธุรกิจส่งออกของผู้ประกอบการ โดยทำการศึกษาจากกรณีผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกที่เป็นลูกค้าของศูนย์ธุรกิจต่างประเทศเชียงใหม่ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างธุรกิจการส่งออก ได้แก่ ประเภทของสินค้าที่ส่งออก ขนาดการประกอบการ และตลาดที่ส่งออกของผู้ประกอบการส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ดำเนินการผ่านศูนย์ธุรกิจต่างประเทศ ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ดำเนินการผ่านศูนย์ธุรกิจต่างประเทศเชียงใหม่ ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ปัญหาในการบริหารจัดการ ปัญหาในการจัดการด้านการเงิน ปัญหาในด้านการตลาด ปัญหาการจัดการทรัพยากรบุคคล และปัญหาในการผลิต
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ส่งออกในด้านผลกระทบจากการดำเนินนโยบายการกระจายตลาดส่งออกของรัฐบาลต่อผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่ที่ดำเนินการผ่านศูนย์ธุรกิจต่างประเทศ ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษานี้จะทำให้ทราบถึง โครงสร้างประเภทของธุรกิจส่งออกของผู้ส่งออกในเขตภาคเหนือ ลักษณะการดำเนินธุรกิจส่งออก และปัญหาของผู้ส่งออกที่ได้รับหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ และผลกระทบจากการดำเนินนโยบายกระจายตลาดส่งออกของรัฐบาล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา จะสามารถทำให้ผู้สนใจและผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกเข้าใจในการดำเนินธุรกิจส่งออกได้มากยิ่งขึ้น